

Nagyböjt

A nagyböjt az Egyház legnagyobb ünnepére, a húsvétra való felkészülés bűnbánati ideje.

Nettó 40 nap. Miért? Kezdetben, az első századokban csak kétnapos böjt volt húsvét előtt, nagypéntek és nagyszombat. Később ezt bővítették a nagyhétre, majd 6 hetesre. A jó matekosok mondhatják, hogy de hát 6×7 az 42, tehát már több, mint 40. Én viszont hozzáteszem, hogy igazából 46 napos a böjt, merthogy a 7. századtól kezdve szerdával kezdődik, ami plusz 4 nap. Miért volt szükség erre a betoldásra? Azért, mert az egyházban a vasárnap sosem volt böjti nap, hiszen akkor Jézus feltámadását ünnepeljük, tehát sokkal inkább örvendezünk, minthogy böjtljünk. Így, ha ezt a hat napot levesszük, akkor jön ki a 40 nap.

Miért pont 40? Ennek bibliai alapja van. Mózes, amikor felmegy a Sínai-hegyre, negyven napot tölt böjtöléssel, és utána kapja meg Istentől a tízparancsolatot. A zsidó nép 40 évig vándorol a pusztában. Ninive lakóit 40 napos bűnbánatra hívja Jónás. Jézus is negyven napig böjtöl a pusztában, mielőtt elkezdi nyilvános működését. A keleti gondolkodásban a negyven a határtalanság szimbóluma, a Szentírásban az Ószövetségben kilencszer, az Újszövetségben pedig négyszer fordul elő, a jelentése pedig, hogy nagyon hosszú.

Nagyböjt és Húsvét ideje: A nagyböjt hamvazószerdától nagyszombatig tart és magában foglalja a nagycsütörtök – nagypéntek – nagyszombatot is, melyet szent háromnapnak hívunk. Húsvét eredetileg a zsidó nép Egyiptomból való

kiszabadulásának az ünnepe volt. Ez egy úgynevezett mozgó ünnep. A tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap ünnepeljük. Ez több mint egy hónapot mozoghat a naptárban. Legkorábban március 22-én, legkésőbb pedig április 25-én ünnepelhetjük.

A böjtölés gyakorlata: Az egyház kezdetén ki-ki maga szabta meg a böjtölés módját. Nagycsütörtök estétől a nagyszombati szertartás végéig sokan semmit nem ettek. Később, mikor már hosszabb volt a nagyböjt ideje, fogadalmat tettek, hogy kenyeret és vizet fogyasztanak egész nagyböjtben, vagy csak nyers zöldséget. Az egyház a későbbiekben szabályozta a böjti napokat. A 11. századig nagyon szigorú volt, naponta csak egyszer szabadott étkezni, és azt is csak este. Később még egy, majd még egy étkezést engedélyeztek. Ez felel meg a mai szigorú böjti napoknak.

A jelenlegi böjti fegyelmet 1966-ban a második vatikáni zsinat rögzítette.

Hamvazószerdára és nagypéntekre szigorú böjtöt ír elő. Ez azt jelenti, hogy a 18 és 60 év közötti hívek lehetőség szerint csak egyszer étkezzenek és ezen kívül még kétszer vehetnek magukhoz élelmet. Ezért nem egészen helyes az, amit gyakran hallunk katolikus körökben, hogy háromszor étkezünk és egyszer lehet jóllakni. Inkább azt kell hangsúlyoznunk, hogy egyszer étkezünk és még kétszer fogyaszthatunk valamit. Emellett hamvazószerdán és a nagyböjt péntekjein 14 éves kortól hústilalom van, tehát ezeken a napokon nem fogyasztunk húst.

Az egyház mindig is együtt hirdette a böjtöt az imádsággal és az alamizsnálkodással, tehát a jó cselekedetekkel. Ez logikus is, hiszen hogyha

kevesebbet eszem, az kevesebb ideig tart, több időm marad imádkozni, az istenkapcsolatomat építeni, illetve amit nem eszem meg én, azt meg tudom osztani másokkal.

A hamvazkodás, a hamvazószerda jelentősége: A fejre való hamuszórás már az Ószövetségben megjelent, és mindig a bűnbánatot fejezte ki. A hamu a halálra, az elmúlásra figyelmeztet bennünket. De miért hintünk hamut a fejünkre? Az egyház kezdetén, ha valaki nyilvánosan súlyos bűnt követett el – mint gyilkosság vagy házasságtörés –, annak ki kellett állnia a közösség elé, megbánnia és megvallania a bűnét és ezután hamut szórtak a fejére és szőrzsákba öltöztették, így indították el a vezeklés útján. Kizárták a templomból, mint ahogy annak idején Ádám és Éva is kiűzetett a paradicsomból a bűnbeesés után. Nagycsütörtökön fogadták őket vissza, miután megbánták tetteiket. A XI. századra vált általános gyakorlattá a bűnbánat ilyen jellegű kifejezése.

Na de honnan van a hamu? A hamut az előző év virágvasárnap megszentelt barkájának elégetéséből nyerjük. A pap a szentmisében megszenteli a hamut és meghinti szenteltvízzel. Majd a szentmise során ezzel a hamuval keresztet rajzol a homlokunkra és azt mondja: „Emlékezz ember, porból vagy és porrá leszel”. Vagy a II. vatikáni zsinat óta mondható az is: „Térjete meg és higgyetek az evangéliumban”. Az első arra figyelmeztet bennünket, hogy földi életünk véges. Úgy kell élnünk, hogy ha a Jóisten hív, bármikor tiszta lélekkel tudjunk elé menni. A második a bűnbánatra, a megtérésre hív bennünket, hiszen mindig van újrakezdési lehetőség.

A hamvazás általában a szentmise elején a bűnbánati liturgia helyett van, de megtartható az evangélium vagy a prédikáció után is. Hamvazószerda nem parancsolt ünnep, így, ha valaki nem jut el hamvazószerdán misére, az a következő vasárnap a mise után is hamvazkodhat. A hamvazkodás egy szentelmény, mely hitünk szerint Isten kegyelmét közvetíti. Éppen ezért nem csak katolikusok hamvazkodhatnak, hanem bárki, aki hittel fogadja.

Hamvazószerdától kezdve, ahogy adventben is, a szentmiséken nincsen dicsőség. Az Alleluja is elmarad az evangélium előtt, mert az is az örövendezésre utal. A zene is visszafogottabb, az orgona vagy más hangszer csak az énekeket kíséri. Tilos az oltárt virágokkal díszíteni. Sok templomban ma is látjuk, hogy nagyböjt idején letakarják a díszes oltárképet vagy feszületet. Ez kifejezi a bűnbánatot, a befelé fordulást, a dísztelenséget. Ma már nem kötelező, mégis sok helyütt megmaradt ez a hagyomány, hogy nagyböjt ötödik vasárnapjától letakarják a feszületeket. Hamvazószerdától a húsvéti szent háromnapig a liturgikus szín a viola. Ez a szín kifejezi a bűnbánatunkat. Két kivétel van, Szent József fő ünnepe és Gyümölcsoltó Boldogasszony, melyeket fehérben ünneplünk. Virágvasárnap, melyet Urunk szenvedésének vasárnapjának is hívunk, pirosban misézünk. Még egy szín kerül elő nagyböjt negyedik vasárnapján, öröm vasárnapján, ez pedig a rózsaszín.

A keresztútjárás hagyománya: Eredetileg a keresztút az a fél kilométeres szakasz volt, amelyen Jézus vitte Jeruzsálemben a keresztjét egészen a Golgotáig. Jézus halála után ezen az útszakaszon jó néhány állomást

megjelöltek. A maihoz hasonló keresztútjárás hagyománya a ferencesekhez köthető. A XIV. századtól végeztek Jeruzsálemben 14 stációs keresztutat. Az odazarándoklók lelkes beszámolója alapján az otthon maradottak is át akarták élni Jézus keresztútját. Innentől kezdtek kálváriákat, keresztutakat állítani. Az idők során sokféle számú stációs keresztutat állítottak 7-től egészen 43 állomásig. A XVIII. században fogadta el a Szentszék a 14 stációs keresztutat, Jézus halálra ítéletétől egészen temetéséig. Érdekesség, hogy egyes stációk nem szerepelnek a Bibliában. Az evangéliumok nem tesznek említést arról, hogy Jézus háromszor esett el a kereszttel, illetve Veronika kendőjével sem találkozunk a Bibliában. Ezek a stációk a jeruzsálemi zarándoklatok során egy-egy helyhez kapcsolódó hagyományból erednek. Keresztutat járhatunk falvakban a kálvária dombokon, illetve a templomokban, hiszen a legtöbb templomnak a falán ott található a 14 stáció.

A keresztút 14 állomása:

1. Jézust Pilátus halálra ítéli	8. Jézus találkozik a síró asszonyokkal
2. Jézus vállára veszi a keresztet	9. Jézus harmadszor esik el
3. Jézus először esik el	10. Jézust megfosztják ruháitól
4. Jézus találkozik anyjával	11. Jézust a keresztre szegezik
5. Cirenei Simonnal vitetik a keresztet	12. Jézus meghal a kereszten
6. Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak	13. Jézust leveszik a keresztről
7. Jézus másodszor esik el	14. Jézust sírba teszik

Húsvét

Húsvét a kereszténység legfontosabb ünnepe, amely **Jézus Krisztus kereszthalálára és feltámadására** emlékezik. Eredete a zsidó pészah ünnepéhez kapcsolódik, amely az egyiptomi kivonulást és a szabadulást ünnepli. Jézus halála és feltámadása éppen a pészah idején történt, ezért a korai keresztények ehhez kötötték a saját ünnepüket.

A húsvét időpontja mozgó ünnep: a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapra esik. A keresztény hagyományban a húsvétot megelőzi a nagyböjt, csúcspontja pedig a **nagyhét**: a nagycsütörtökkel, nagypéntekkel, nagyszombattal és a húsvétvasárnappal.

Nagyböjt utolsó vasárnapja a **Virágvasárnap**: Jézus bevonulása Jeruzsálembe. Éljenzik, pálmaágakkal üdvözlik. Nálunk ezért szokás barkával díszíteni otthonainkat, templomainkat.

A szent három nap eseményei

Nagycsütörtök – az utolsó vacsora napja

Nagycsütörtök este az utolsó vacsora emlékmisén az Oltáriszentség és az egyházi rend alapítására emlékezünk. Amikor a szentmisében az Egyház Krisztus húsvéti vacsoráját ismételve és megújítva az Eucharisziát ünnepli, mindig Krisztus haláláról és feltámadásáról emlékezik meg. A nagycsütörtök az Egyház legősibb ünnepei közé tartozik. Az ősegyházban ezen a napon fogadták vissza a bűnbánókat. A szentmise után oltárfosztás, amikor eltávolítanak az oltárról minden díszet még a terítőt is, Jézus elfogatására és nagycsütörtökön kiállt szenvedéseire emlékeztet.

Mi is történt Nagycsütörtökön?

- Jézus megmossa apostolainak lábát – az alázatosság jele
- Jézus megalapítja az Oltáriszentséget és az egyházi rend szentségét
- Jézus megjövendöli: Júdás apostol el fogja árulni és Péter apostol majd háromszor letagadja, hogy ismeri Jézust
- Júdás elárulja Jézust
- Jézus az Olajfák hegyén imádkozik – tudja mi vár rá, Ő mégis értünk vállalja az áldozatot
- Jézust a zsidó főpapság emberei elfogják és a főpap házába viszik
- Jézust hamisan vádolják, mert mindenképpen halálát akarják
- Péter a főpap házában háromszor megtagadja Jézust, aztán keservesen megbánja tettét
- Júdás felakasztja magát – nem bízik Jézus bocsánatában

Nagypéntek – Jézus szenvedése és halála

Jézus elítélésének, megkínzásának, halálának és temetésének napja. Ezen a napon nincs szentmise. A szertartás keretében elhangzik a passió. Ünnepestes könyörgést végeznek a pápáért, a püspökökért, a papokért, hívőkért és hitetlenekért. Az ünnepestes imák után következik a hódolat a kereszthele. A kereszthódolat után elimádkozzuk a Miatyánkot, majd az áldozás következik. A szertartás után a hívek a szent sírnál imádkoznak, mely fölélt elhelyezték a lefátyolozott Oltáriszentséget.

Mi is történt Nagypénteken?

- reggel a zsidók a római helytartóhoz, Pontius Pilátushoz viszik Jézust, hiszen a rómaiak beleegyezése nélkül nem végezhetek ki senkit
- Pilátus kihallgatja Jézust, tudja, hogy ártatlan, többször is igyekszik felmenteni, végül enged a zsarolásnak. Víz hozat, megmossa kezeit: „ártatlan vagyok ennek az embernek a halálában!”

- Jézus megostorozása, a katonák kigúnyolják, tövissel megkoronázzák, leköpdösik, fejét náddal verik
- keresztút
- Jézust keresztre feszítik
- Jézus édesanyját, Máriát, János apostolra bizza
- Jézus három órákor meghal a kereszten
- Jézus testét sziklasírba temetik

Nagyszombat – a sír csendje

Jézus a sírban pihen, a hívek felkeresik a templomokban felállított szentsírt. A húsvéti vigília szertartásának részei: az új tűz megáldása, bevonulás a húsvéti gyertyával, húsvéti örömének és szentírási olvasmányok, keresztvízszentelés, keresztségi fogadalom megújítása. A szentmise után feltámadási körmenet.

Húsvétvasárnap

Jézus feltámad a halálból! Ezzel válik teljessé a megváltásunk, Jézus legyőzte a halált és megnyitotta számunkra az örök életet, a világ végén pedig a feltámadást.